

Natuurmonumenten blij met Lakenvelders en Blaarkoppen

Lakenvelders, Groninger blaarkoppen en Galloways van Oosting Natuur- en Landschapbeer BV te Vlagtwedde grazen in verschillende natuurgebieden. Deze gebieden liggen onder meer in Smeerling, Eelde/Paterswolde en Norg en zijn eigendom van Natuurmonumenten. Oosting BV streeft met zijn koeien letterlijk een dubbel doel na: hij levert een bijdrage aan het in stand houden van enkele zeldzame huisdierrassen en tegelijkertijd houden die de verschillende natuurgebieden in stand.

Oosting senior had een bedrijf in de groenvoorziening. Toen hij daarmee in 2001 stopte, wilde hij toch iets omhanden hebben. Via zijn zoon Arjan kwam hij in gesprek met Natuurmonumenten. Arjan werkte op dat moment voor deze organisatie als terreinbeheerder in het gebied Eelde/Paterswolde. Natuurmonumenten wilde een gedeelte van de begrazings- en onderhoudswerkzaamheden uitbesteden en vader Oosting zag daar wel brood in. In eerste instantie kreeg hij het beheer over de gebieden in Smeerling en Norg, waar op dat moment respectievelijk vijftien Lakenvelders en twintig Galloways graasden. Hij nam deze veestapel over evenals een gedeelte van het machinepark. In 2004 nam Arjan het bedrijf van zijn vader over. Er moest toen echter wel iets gebeuren. Was het voor pa min of meer hobby, voor Arjan werd het een bedrijfseconomisch project. Om van voldoende inkomen verzekerd te zijn – er moest nu een gezin van leven – moest er drastisch worden uitgebreid. Dat gebeurde al snel. Het bedrijf beheert nu zo'n 360 hectare grasland van Natuurmonumenten en breidde daarvoor

de veestapel uit tot in totaal honderdtwintig Lakenvelders, dertig Blaarkoppen en zestig Galloways. De koeien en het jongvee lopen vanaf april tot begin november buiten. In de winter worden de Lakenvelders en Blaarkoppen naar binnen gehaald. De Galloways lopen het hele jaar buiten. Deze dieren, van Schotse afkomst, zijn geharder dan de inheemse rassen. Vader helpt zijn zoon nog regelmatig. Dat komt goed uit, want Arjan heeft geen personeel in dienst en af en toe is het erg druk, met name in de kalvertijd en tijdens de ruwvoerwinning.

De nieuwe potstal

Een deel van de Lakenvelders, 23 dieren, graast in het Eemboerveld bij het dorp Smeerling. Het gebied van circa 30 hectare is vrij toegankelijk voor publiek. Het gebied is begin 1990, inclusief wandelpad, ingericht en sindsdien niet meer bemest. De gronden worden dan ook jaarlijks armer. Deze zomer heeft Arjan voor het eerst mineralenblokken in de weilanden geplaatst. Een en ander om een eventueel mineralentekort aan te vullen. Ook de voe-

dingswaarde van de begraasde percelen wordt jaarlijks lager. Tijdens de stalperiode wordt er, naast het kuilvoer, mais gevoerd. Het eerste jaar dat Arjan boerde had hij in de winter vijftien koeien op de Hollandse stal in de oude boerderij van Natuurmonumenten staan. De rest stond bij zijn vader op de stal. In 2005 stond er een onderkelderde stal met roostervloer te koop. Deze werd aangekocht en vanaf dat moment beschikt hij over voldoende stalruimte. De afzet van de drijfmest is echter een probleem; deze mag niet over de natuurterreinen worden uitgereden. Om toch de voedingswaarde van de percelen wat op te krikken is vaste mest een alternatief. Reden temeer om, ook met het oog op het dierenwelzijn, een potstal te gaan bouwen. In de nieuw gebouwde potstal, met een lengte van 65 en een breedte van 15 meter, liepen de afgelopen winter 85 gehoornde koeien. Bij voldoende voer voor het lange voerhek valt de onderlinge agressie best mee. Na een eerste rangordebepaling kennen de koeien snel hun plaats en krijgen ze voldoende ruimte aan het hek.

De roosterstal is nu vrijgekomen voor het afmesten van de stierkalveren en eventueel ander vee, waarvoor geen plaats is in de potstal. De zoogkoeien krijgen sowieso een plaatsje in de nieuwe stal. Omdat Arjan de koeien in de wei wil laten afkalveren – ze hebben dan meer vrijheid en beweging – komt de stier pas in augustus bij de koeien. De looppaden worden dan wel, uit veiligheidsoverwegingen, afgeschermd van de

begraasde percelen. Tijdens mijn bezoek aan het Eemboerveld was de kalvertijd net aangebroken. De eerste koeien zonderden zich al wat af, een teken dat er vrij snel een kalfje komt, aldus Arjan. Tijdens deze periode inspecteert hij vijf keer per dag de kudde. Ook mede omdat zo snel mogelijk na de geboorte het jonge kalfje een oornummer moet krijgen. Is het kalf al een dag oud, dan krijg je het niet meer in de handen en kun je dus het inbrengen van een oormerk wel vergeten, leert de ervaring.

Beschermd dorpsgezicht

Het Eemboerveld ligt samen met het Metbroekbos en Lieftingsbroek rond Smeerling in het dal van de Ruiten A tussen Onstwedde en Vlagtwedde. De verwoesting van de jaren zestig en zeventig is aan dit gebied voorbijgegaan. Er is niet aan Smeerling geknabbeld en gepeuterd en er is niets aan vernield. Het is nu een beschermd dorpsgezicht en zal dat tot in lengte van dagen blijven. De zeven Saksische boerderijen doen wat Drents aan, maar hun bouw verraadt ook trekjes uit het Oldambt. Smeerling is van oorsprong een esdorpengehucht. De essen, hoger gelegen gronden, zijn sinds de jaren zeven-

Beschermd dorpsgezicht bij Smeerling

Arjan met zijn Lakenvelders

tig in bezit van Natuurmonumenten. Het Metbroekbos en Lieftingsbroek, evenals de zuidelijker gelegen gebieden, zijn al sinds eind dertiger jaren eigendom van Natuurmonumenten. Naast het inscharen en verzorgen van het vee doet Arjan ook onderhoud aan de terreinen. Dat werk loopt uiteen van het aanleggen en onderhouden van afrasteringen, het repareren of plaatsen van de klaphekjes en het verrichten van snoeiwerk tot het maaien van percelen en onderhouden van de wandelpaden. Verder is er regelmatig overleg met Natuurmonumenten. Zowel in Norg als in Smeerling. Dan worden zaken besproken over nog uit te voeren werkzaamheden of het gewenste aantal dieren in de verschillende terreinen. Het te bereiken doel is mede afhankelijk van de veebezetting. Hoe extensiever het beheer, hoe

lager de veebezetting. In het Eemboerveld is een veedichtheid bepaald van circa 1 GVE per hectare. Dus één volwassen dier per hectare (GVE = 1 volwassen koe, dieren tot twee jaar worden als 0,6 GVE gerekend). In het Norger gebied 'De Slokkert' is dit slechts één GVE op zes hectare. Daar lopen dan in het gebied van 90 hectare slechts vijftien volwassen koeien. Het doel is daar het creëren van een halfopen landschap.

Het vee

Arjan heeft niet bewust voor de Lakenveldekoeien gekozen. Deze lopen er al sinds 1976. De Lakenvelder is een oud-Hollands ras en past derhalve goed in Smeerling en omgeving. Ze passen tevens goed bij de doelstelling en het beheer van het gebied. En dat wil men graag zo houden. De oudste koe is negen jaar, maar heeft nu een door-

gezakte uier. Mogelijk dat ze na dit seizoen wordt afgevoerd. De koeien mogen overigens blijven tot ze gebreken gaan vertonen. Als er gebreken zijn, dan gaan ze naar de slager. Arjan is aangesloten bij het stamboek en probeert zo veel mogelijk het oorspronkelijke type in stand te houden. Door de juiste stierkeuze en door bij het eventueel ruimen van overtollige dieren een kritische selectie toe te passen, lukt hem dat aardig. De stierkalveren worden, na het spenen omstreeks november, in de roosterstal afgemest voor de slacht. Voor het dekseizoen wordt er meestal jaarlijks een aantal nieuwe stieren aangekocht.

De twintig Groninger blaarkoppen lopen op de landgoederen De Braak en 'Vennebroek' in Eelde/Paterswolde. Dat is een historisch gebied waarin de oude huisdierrassen

thuishoren. Van oorsprong is de Blaarkop meer een vleesras dat geleidelijk aan naar een melktypisch dubbeldoelras werd omgefokt. Door de hogere vleesopbrengst zijn, bedrijfseconomisch gezien, de Blaarkoppen profijtelijker dan de Lakenvelders.

De Galloways lopen in Norg, in het beekdal 'De Slokkert'. Het koppel is in twee kudde opgesplitst. Er lopen zowel zwarte als lakenvelder-Galloways. De Galloway is klein tot middelgroot van stuk en is ongehoord. Ze komen vooral voor in Schotland en zijn weinig eisend, hebben een rustig temperament en zijn niet agressief. In 2003 zijn vijf honderd procent zuivere, vrouwelijke lakenvelder-Galloways en een stier aangekocht. De Lakenvelders zijn, evenals de andere kleurvarianten, vermoedelijk al eeuwen geleden uit de zwarte Gal-

loway ontstaan. Arjan fokt nu circa drieën-half jaar tot volle tevredenheid met deze kleurslag, dat door zijn aftekening in het halfopen terrein beter aftekt dan de egaal zwarte dieren. Het is de bedoeling dat de Lakenvelders de zwarte exemplaren gaan vervangen. Ondanks dat alledrie de kuddes dagelijks worden bezocht, vertonen ze toch meer kuddegedrag en zijn ze minder gemakkelijk benaderbaar dan het gangbare melkvee. Zeker tijdens de schemering. De samenwerking tussen pachter en Natuurmonumenten is zeer plezierig en is naar de mening van Arjan een plus voor beide partijen.

Ondanks het vele werk dat het verzorgen van de dieren en het beheer van de terreinen met zich meebrengt, werkt hij met veel plezier tussen zijn koeien in de vrije natuur in prachtig gelegen gebieden. ●

Lakenvelders doen aan natuurbeheer

Leen de Vos

Dierboekhoek

Zeldzaam diervervoer

Je kon erop wachten, het moest een keer verschijnen, een alles presenterend boek over alle vormen van transhumance in Frankrijk. Transhumance is de jaarlijkse trek van en naar de hooggelegen zomerse weiden in vooral mediterrane landen. Maar blijkens dit boek komt het ook voor in Noord- (Vogezes) en Midden-Frankrijk (Aubrac). Dit boek toont transhumance niet alleen met schapen, maar ook met runderen, paarden (Hérens) en bijen (geiten ontbreken vreemd genoeg). Elke pagina is smullen en nodigt uit tot mijmeren over zelf meetrekken met de herder en zijn kudde te midden van een uitbundige bloemenpracht en veel zon. Een zeldzaam mooi en modern boek over zeldzame rassen en deze zeldzame vorm van dieren-transport.

Anne-Marie Brisebarre. Bergers et transhumances. Romagnat: Editions De Borée, 2007 (te bestellen via www.amazon.fr, 38 euro).

Drents handboek fokkerij

Na eerdere uitgaven in 1998, 2000 en 2005 is er nu al weer de vierde editie verschenen van het handboek voor de fokker van het Drents heideschaap en de Schoonebeeker. Telkens als je denkt dat alles nu wel over dit ras opgeschreven is, vinden de leden van de vereniging toch weer nieuwe, vaak handige informatie. Ditmaal ook hoofdstukken over het zelf laten slachten, exterieurfouten (met duidelijke pijlen naar wat er fout is), spinnen en vilten van wol en het looien van huiden, het prepareren van rammenschedels en voor het eerst een bijna compleet fullcolouroverzicht van alle kleurslagen bij zowel het Drents heideschaap (31 variaties, 4 ontbreken er) als de Schoonebeeker (19 variaties). U had wellicht al ooit gehoord van de dassenkop, maar ook van de kassenbreuker?

Te bestellen via: nfdh_secrataris@hetnet.nl (ca. 15 euro).

Managing Breeds for a Secure Future

De Amerikaanse tegenhanger van de SZH, American Livestock Breeds Conservancy, geeft met de publicatie van dit boek een antwoord op de vele vragen die het grote publiek dagelijks aan de organisatie stelt. In ruim 200 pagina's wordt uitgebreid ingegaan op kenmerken van rassen en hoe deze in stand te houden. Duidelijk wordt gemaakt dat voor het in stand houden van rassen het noodzakelijk is om verenigingen, stamboeken of stichtingen op te richten. De taken van deze voor ons welbekende organisaties worden op een elementaire wijze besproken, inclusief voorbeeldstatuten. Het boek is warm aanbevolen voor hen die zich verder willen verdiepen in de wijze waarop in de Verenigde Staten gewerkt wordt aan het behoud van zeldzame rassen.

D. Philip Sponenberg en Donald E. Bixby; Managing Breeds for a Secure Future. ISBN-1-887316-07-8; Uitgeverij ALBC, POB 477, Pitsboro, North Carolina 27312 USA.

